

πῶς σωζόμαστε;

Κάλλιστος Ware
Μητροπολίτης Διοκλείας

πῶς σωζόμαστε;

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Μετάφραση:
Πολυξένη Τσαλίκη-Κιοσόγλου

Ἐπιμέλεια ἔκδοσης:
Βασίλης Ἀργυριάδης

Ἐν πλῶ

Τίτλος πρωτοτύπου: *How are we saved?*

© (Γιά τήν έλληνική γλώσσα) Έκδόσεις Έν πλω

Κολοκοτρώνη 49, Άθήνα 105 60

Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238

e-mail: info@enploeditions.gr

www.enploeditions.gr

www.facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ έκδοση: Μάρτιος 2017

ISBN: 978-960-9550-97-0

*Εἶναι ὁ Χριστός πού μᾶς δίνει τή δύναμη νά βαδίσουμε·
Αὐτός ὁ Ἰδιος εἶναι ὁ δρόμος μας·
Αὐτός εἶναι τό καταφύγιο ὅπου περνᾶμε τή νύχτα·
Αὐτός καί ὁ τελικός μας προορισμός.*

Ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας

Δύο φορές στή ζωή μου, μία μέσα στό λεωφορεῖο καί μία στό τρένο, μέ ρώτησαν ἄνθρωποι ξένοι: «Εἶσαι σωσμένος;». Πῶς πρέπει νά ἀπαντήσουμε σ' αὐτή τήν ἐρώτηση;

Προσωπικά, διστάζω νά ἀπαντήσω ρητά καί κατηγορηματικά, «Ναί, εἶμαι σωσμένος». Μιά τέτοια ἀπάντηση σημαίνει ὅτι ἡ σωτηρία μου εἶναι ἤδη *Εἶμαι σωσμένος;* ἐδῶ καί τώρα ἓνα

τετελεσμένο γεγονός, μία πλήρως ὑλοποιημένη πραγματικότητα.

Πῶς μπορῶ ὅμως νά εἶμαι βέβαιος ποιά θά εἶναι ἡ συμπεριφορά μου στό ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς μου; Παρότι νιώθω καθοδηγητικό τό χέρι τοῦ Θεοῦ ἐπάνω

μου, διατηρῶ ἀκόμη τή δυνατότητα νά Τοῦ πῶ «ὄχι» ἢ νά Τοῦ πῶ «ναί».

Πολύ μετά τή μεταστροφή του, στόν δρόμο πρός τή Δαμασκό, ὁ ἀπόστολος Παῦλος φοβόταν μήπως, ἐνῶ κήρυξε σέ ἄλλους, ὁ ἴδιος ἀποδειχθεῖ «ἀκατάλληλος» (Α΄ Κορ. 9, 27).

Μήπως πρέπει κι ἐμεῖς νά εἴμαστε ἐξίσου προσεκτικοί; Ἡ προειδοποίηση τοῦ εἰδωολάτρη νομοθέτη Σόλωνα ἰσχύει καί γιά τούς χριστιανούς: «Μηδένα πρό τοῦ τέλους μακάριζε»¹.

«Ὅποιος μείνει σταθερός ὡς τό τέλος, αὐτός θά σωθεῖ» (Ματθ. 10, 22, 24, 13).

Ἄντί, λοιπόν, νά ἀπαντήσω «Εἶμαι σωμένος», προτιμῶ νά χρησιμοποιήσω τόν ἐνεστώτα διαρκείας: «Ἐμπιστεύομαι ὅτι μέ τή χάρη καί τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ σώζομαι».

Ἀπό τήν πλευρά τοῦ Χριστοῦ, ἡ πράξη τῆς σωτηρίας, ἡ νίκη Του ἐπί τοῦ θανάτου

καί τῆς ἁμαρτίας διὰ τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεώς του, εἶναι πράγματι τετελεσμένη καί ὀριστική: «Ὁ ἀναστημένος Χριστός δέν εἶναι πιά ὑπόδουλος στόν θάνατο, γιατί ὁ θάνατος δέν τόν ἐξουσιάζει πιά» (Ρωμ. 6, 9).

Ἐνῶ, ὅμως, ἡ νίκη τοῦ Χριστοῦ εἶναι συντελεσμένο γεγονός, ἡ δική μου προσωπική μετοχή σ' αὐτή τή νίκη ἀπέχει πολύ ἀπό τοῦ νά εἶναι τέλεια. Ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «Δέν ἰσχυρίζομαι βέβαια ὅτι ἔφτασα ἤδη στό τέρμα, οὔτε ὅτι ἔγίνα τέλειος. Συνεχίζω ὅμως τόν ἀγώνα γιά νά κερδίσω αὐτό τό βραβεῖο...» (Φιλ. 3, 12).

Ἡ ἔνταξή μου στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀτελής, ὄχι λόγω κάποιας δικῆς Του ἀδυναμίας ἢ ἀτέλειας, ἀλλά ἐπειδὴ ἐγώ ἀπό τήν πλευρά μου διατηρῶ πάντα τήν ἐλευθερία τῆς ἐπιλογῆς, ἄρα καί τή δυνατότητα νά ἀρνηθῶ ὅπως καί νά ὑπακούσω.

Σώζομαι ἀπό τό ἔλεος
καί τή χάρη τοῦ Θεοῦ

Ὁ Μέγας Ἀντώνιος ἔλεγε: «Ἵπόμενε πειρασμό μέχρι τήν τελευταία σου ἀναπνοή»², καί τήν ὥρα τοῦ πειρασμοῦ ὑπάρχει πάντα ἡ πιθανότητα τῆς πτώσεως.

Ἔχω, ἄρα, ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη ὄχι στόν ἑαυτό μου ἀλλά στόν Χριστό, καί εἶμαι σίγουρος ὅτι ὁ Χριστός εἶναι πιστός καί ἀκλόνητος στίς ὑποσχέσεις Του.

Μπορῶ ὅμως νά τρέφω τήν ἴδια ἐμπιστοσύνη στή δική μου πιστότητα καί σταθερότητα;

Ἐπειδή ἔχω ἐπίγνωση τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας μου, παραμένω μεταξύ ἐλπίδας καί φόβου μέχρι τήν ὕστατη στιγμή τοῦ θανάτου.

Σύμφωνα, λοιπόν, μέ τή σωτηριολογική διαδικασία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἡ σωτηρία –θεωρούμενη ἀπό τή σκοπιά τοῦ ἀνθρώπου πού τή λαμβάνει– δέν εἶναι ἓνα μεμονωμένο γεγονός πού τοῦ συνέβη στό

παρελθόν, ἀλλά μιά ἀδιάκοπη διαδικασία.

Γιὰ νά θυμηθοῦμε τόν Μαρτίνο Λούθηρο (οἱ λουθηρανοί θεωροῦν ὅτι ἡ πίστη στόν Χριστό εἶναι ἀρκετή γιά τή σωτηρία): «Αὐτή ἡ ζωή δέν εἶναι χρηστότης, ἀλλά ἡ διαδικασία κατά τήν ὁποία ἀποκτᾶς τή χρηστότητα, δέν εἶναι ὑγεία, ἀλλά ἡ διαδικασία τῆς θεραπείας, στή ζωή αὐτή δέν εἶσαι, ἀλλά γίνεσαι»³. Ταξιδεύω καί τό ταξίδι μου δέν ἔχει φθάσει ἀκόμη στό τέλος του.

Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ὁ Χριστός, ὁ Σωτήρας μου, εἶναι

Ἡ σωτηρία
ὡς ἀδιάκοπη διαδικασία

ἀπόμακρος καί ἀπρόσιτος γιά μένα. Ἀντιθέτως, ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας (14ος αἰώνας) λέει τά ἑξῆς: «Ὁ Θεός δέν εἶναι μόνον ὁ τελικός προορισμός μου, ἀλλά καί τό πανδοχεῖο στό ὁποῖο κάθε βράδυ ἀναπαύομαι»⁴. Εἶναι αὐτός πού μέ περιμένει στό τέλος τοῦ ταξιδιοῦ καί τήν ἴδια στιγμή εἶναι ὁ ἀχώριστος σύντροφος πού βαδίζει στό πλευρό μου σέ κάθε βῆμα τῆς πορείας μου.

Ὡστόσο, ἐπειδὴ τό ταξίδι ἀκόμη συνεχίζεται, δέν μπορῶ νά μιλῶ λές καί ὁ ἐπιτυχής τερματισμός του εἶναι ἤδη βέβαιος καί ἐξασφαλισμένος. Καί γι' αὐτό, ὡς ὀρθόδοξος χριστιανός, προτιμῶ νά ἀπαντῶ ὄχι ὅτι «εἶμαι σωσμένος», ἀλλά ὅτι «σῶζομαι».

Σχετικά μέ τή συνεχιζόμενη αὐτή διαδικασία τῆς σωτηρίας, αὐτό τό ἀτέλεστο ἀκόμη ταξίδι, τρία βασικά ἐρωτήματα πρέπει νά τεθοῦν:

- Πρῶτα-πρῶτα: Ἀπό τί σῶζομαι;
- Δεύτερον: Πῶς; Διά τίνος σῶζομαι; Πῶς ἐπιτυγχάνεται ἡ σωτηρία μου;
- Τρίτον: Ποιός εἶναι ὁ σκοπός τῆς σωτηρίας μου;

Πρῶτα-πρῶτα, λοιπόν, ἀπό τί σῶζομαι; Πῶς κατανοεῖ ἡ ὀρθόδοξη παράδοση τήν πεσμένη καί ἁμαρτωλή κατάστασή μας;

Ἄμαρτάνω σημαίνει, πάνω ἀπ' ὅλα, «χάνω τόν στόχο».

Ἡ ἀρχική ἔννοια τῆς λέξης «ἁμαρτία» εἶναι «ἀποτυχία» καί πιό συγκεκριμένα, «ἀποτυχία νά φθάσω στόν στόχο μου», μιὰ λοξοδρόμηση, ἢ ἐν τέλει, «ἀποτυχία νά φθάσω τόν στόχο γιά τόν ὁποῖο δημιουργήθηκα».

Ἀπό τί σωζομαι;

Ἄν δοῦμε τήν πορεία μας ὡς ταξίδι, τότε ἁμαρτία εἶναι ἡ ἀπώλεια τοῦ προσανατολισμοῦ, ἡ ἀπόκλιση ἀπό τόν σωστό δρόμο, εἶναι «κάθε ἀπομάκρυνση ἀπό τήν ὁδό τῆς δικαιοσύνης»⁵.

Δέν σημαίνει ἀπλῶς ἀνυπακοή σέ κάποιους κανόνες ἀλλά καί κάτι βαθύτερο, αὐτό πού οἱ Ἑλληνες Πατέρες ὀνομάζουν «πλάνη», λέξη πολύ σημαντική στήν ὀρθόδοξη ἀσκητική θεολογία.

Ἡ ἁμαρτία, δηλαδή, δέν πρέπει κατ' ἀρχάς νά θεωρεῖται μέ ὄρους νομικούς, ὡς παράβαση τοῦ ἠθικοῦ κώδικα, ἀλλά ἀπό

μιά άποψη ύπαρξιακή, ώς άποτυχία νά είμαι ό έαυτός μου.

Άμαρτία είναι έλλειψη άληθινής άνθρωπινότητας. Αυτό σημαίνει ότι, πάνω άπ' όλα, είναι άπώλεια σχέσης.

Είμαστε άνθρωποι, κατά τήν τριαδική

Ἡ άμαρτία
ώς άπουσία κοινωνίας

είκόνα τοῦ Θεοῦ,
σημαίνει ότι αγα-
ποῦμε ό ένας τόν

άλλον κατά τό πρότυπο τής άμοιβαίας άγάπης πού ύπάρχει μεταξύ τών προσώπων τής Άγίας Τριάδος.

Ἡ άμαρτία, λοιπόν, ώς έλλειψη άνθρωπινότητας ίσοδυναμεί μέ άπομόνωση – άπό τόν Θεό και άπό τούς συναθρώπους μας.

Είμαι άπουσία κοινωνίας.

Στήν κόλαση, όπως μάς προειδοποιεί ό άγιος Μακάριος (4ος αιώνας), δέν θά μπορούμε νά βλέπουμε ό ένας τό πρόσωπο τοῦ άλλου⁶.

Ἄν, λοιπόν, βρισκόμαστε στήν κατάσταση αὐτή τῆς αὐταπάτης καί ἀπομόνωσης, αὐτό ἐν μέρει ὀφείλεται στά δικά μας προσωπικά σφάλματα, στά λάθη πού ἔχουμε κάνει μέ τήν ἐλεύθερη ἐπιλογή μας. Δέν εἶναι ὅμως μόνον αὐτό.

Μιά κατάσταση ἀμαρτωλότητας πού ἀγγίζει τά πάντα

Πέρα ἀπ' τίς ἀτομικές μας ἀμαρτίες, ἔχουμε ὅλοι ἐπίγνωση ὅτι ἡ ἀμαρτωλότητα διαποτίζει σέ βάθος κάθε πτυχή τῆς ζωῆς μας· καί αὐτό εἶναι κάτι πού ἔχουμε κληρονομήσει. Εἴμαστε ἐκ γενετῆς πεπτωκότα πλάσματα καί ὑπάρχουμε μέσα σέ ἓνα πεπτωκός περιβάλλον.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, τήν Κυριακή πρό τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς φάλλει: «Ἴδου γάρ τά χεῖλη μου οὐ μή κωλύσω ἐν τῷ κράζειν σοι. Ἐλεῆμον, ἐλέησόν με τόν παραπεσόντα»⁷.

Παρότι τό γεγονός τῆς πτώσεως δέν